

Baerekraft i Midt-Nordiske folkehøgskoler

2011-06-15 - 2012-06-14

Baerekraft i Midt-Nordiske folkhögskolor

2011-06-15 – 2012-06-15

1. Sammanfattning

Sunds Folkhögskola i Nord-Trøndelag och Birkas Folkhögskola i Jämtlands län har under tiden 20110615-20120614 bedrivit ett "småprojekt" som har handlat om hållbar utveckling eller baerekraft. Under fyra tillfällen med olika teman har personalen träffats för att få kunskaper och insikter om vad baerekraft innebär. Under mötena på respektive skola var de studerande med och det sista mötet, "budkavle för baerekraft", arrangerades för att de studerande skulle få träffa varandra och diskutera de olika frågeställningarna inom området. Meningen var att småprojektet skulle följas av ett större projekt som skulle involvera de studerande. Så skedde inte på grund av brist på medfinansiering.

Intresset att delta i projektet har varit stort varför kostnaderna för den egna personalen har överstigit projektbudgeten. Kostnader för externa tjänster har varit mindre än budgeterat beroende på låga kostnader för föreläsare medan resekostnaderna varit större.

Det första mötet i augusti 2011 ägde rum på samevistet Ajvin Sijte i Vålådalsfjällen. Ajvin Sijte har en utpräglad hållbarhetsprofil varför själva konceptet inbjöd till samtal om hållbarhet. Syftet med träffen var att ge en helhetssyn på vad baerekraft innebär.

Den andra träffen i oktober 2011 på Birka Folkhögskola hade fokus på miljö, klimat och social hållbarhet. Eftersom önskemålet var att gå från ord till handling bjöd dagarna på workshops, seminarier, studiebesök och praktiskt handlande bland annat i form av kompostering och ecodriving av elbil förutom att måltiderna genomgående bestod av KRAV och Fair Trade-godkända råvaror. För att ge personalen på Birka möjlighet att delta arrangerades även program för de studerande med vissa gemensamma programpunkter för personal och studerande.

Under perioden oktober till april fortsatte arbetet med baerekraft på respektive skola eftersom kurser på båda skolorna har studier utomlands och andra kurser har praktik under den perioden.

Under den perioden installerades kompostmaskiner på respektive skola och källsorteringen intensifierades, dessutom minskade matsvinnet vilket ledde till stora ekonomiska besparingar. Andelen KRAV- och rättvisemärkta produkter i respektive kök ökade. På Birka skapades en cykelpool för personal och studerande, något som Sund redan hade. "Recycla för hälsan och klimatet" var mottot och de begagnade cyklarna är exempel på återanvändning, minskar utsläppen av koldioxid och främjar hälsan. Samtalen om social baerekraft ledde till ökad fysisk aktivitet i form av mer utevistelse för bättre hälsa.

Den tredje träffen på Sunds folkhögskola handlade om ekonomisk baerekraft och om kulturens betydelse för den baerekraftiga samhället. Föreläsningar och kulturella aktiviteter varvades under de två dagarna.

Den sista träffen som involverade de studerade var en "Budkavle för baerekraft" som skedde vid grensen i Sandvika den 23 maj då 58 studerande och personal samlades kring lägerelden och samtalande om baerekraft.

Projektet har lett till ökad kunskap om baerekraft på Sund och Birka. Baerekraft ska i fortsättningen ingå i alla kurser på skolorna och ett fortsatt samarbete mellan skolorna kommer att ske varvid personal och studerande kommer att ges tillfällen att träffas och agera tillsammans för en baerekraftig framtid.

Summary

Sund Folk High School in the county of Nord-Trøndelag i Norway and Birka Folk High School in the county of Jämtland in Sweden have had a project dealing with sustainable development during the time 20110615-20120614. The staff of the two schools met during four occasions with different themes to get knowledge and understanding of what sustainable development stands for. During the meetings in each school the students participated and the last meeting, the "relay for sustainable development" was done especially for the students to to give them the opportunity to get together to discuss the different subjects that are included in sustainable development. The aim was to follow up this project with a longer project but the economic situation did not allow that.

The great interest from the staff to attend the project made the costs exceed the budget for the project. Due to experts who gave lectures without payment those costs were below budget. The costs for the travels were higher than budget.

The first meeting in August 2011 took place in the sami camp Ajvin Sijte in the mountains of Vålådalen. Since Ajvin Sijte has a distinctive profile of sustainability the concept invites to such talks. The purpose of the meeting was to provide a holistic view of the meaning of sustainable development.

The second meeting in October 2011 at Birka Folk High School focused on environmental, climatic and social sustainability. Since the request was to move from words to deeds there were workshops, seminars, study visits and practical action such as composting and driving electric vehicles in addition to meals throughout consisted of organic and Fairtrade certified ingredients. To give the staff at Birka the possibility to participate programs for the students were arranged with some common items on the agenda for staff and students.

During the period from October to April the work of sustainable development continued at each school because parts of both schools travel abroad and some courses do their practice during that period.

During this period compost machines were installed at each school, the sorting of waste was intensified, the waste of food from the kitchen and dining hall decreased which resulted in considerable financial savings. The share of organic- and Fair

Trade products in the kitchens rose. Birka started a bicycle pool of used bikes for staff and students, Sund already had that. "Recycle for health and climate" was the motto and the bikes are examples of reuse, reduction of carbon dioxide emissions and better health. Talks of social sustainability led to increased physical activity, for examples more walking which results in better health in the long run. The third meeting at Sund Folk High School was about economic sustainable development and the importance of culture for sustainability. Lectures and cultural activities were interspersed during the two days.

The last meeting involved the students and was called "a relay for sustainable development". It took place at the shore of a still frozen lake at the border of Sweden and Norway at Sandvika on the 23th of May. The students gathered around the campfire and discussed this important issue.

The project has led to increased knowledge about sustainable development at the two schools. Sustainable development will be included in all courses from now on and continued cooperation between the schools are planned to take place. The staff and the students will be given opportunities to meet and act together for a more sustainable future.

2. Projektets bakgrund

Projektet "Bærekraft i Midt-Nordiske folkehøgskoler" formulerades som ett direkt svar dels på ett av sju syften till folkhögskolor från den svenska staten, "Folkhälsa, hållbar utveckling och global rättvisa" dels en önskan att styra utvecklingen inom Birkas och Sunds folkhögskolor i riktning mot en en mer hållbar livsstil hos de studerande och hos personalen samt för att vara ett gott exempel i samhället.

Målet har varit kunskapsprocesser med fokus på bærekraft mellan personalgrupperna på Birka och Sunds Folkhögskolor. Förutsättningen för att skapa stor interaktivitet och ett långsiktigt samarbete var att personalen gavs möjlighet att lära känna varandra .

Meningen var att projektet under ett år skulle lägga grunden för ett större projekt med fler folkhögskolor inblandade. Småprojektet inriktades i första hand på kunskapsmöten mellan alle som jobber på skolene og på tvers av profesjonene på Sund och Birka för att under det sista mötet omfatta de studerande. Dessa möten genomfördes och fick ett kompetensutvecklande innehåll så att naturliga diskussioner uppstod och kreativa idéer föddes genom möten med inspirerande föreläsare, genom värderingsövningar och praktiska workshops i ekologisk/ miljömässig, social, ekonomisk och kulturell hållbar utveckling.

Huvudinstitutioner har varit Birka och Sunds folkhögskolor, Interregsekretariatet i Sverige och statliga IR-midler i Norge.

Finansiering har skett genom genom EU-medel och statliga IR-midler samt genom medfinansiering med eget arbete. Tidsplanen var ett år, 2011-06-15 till 2012-06-14.

3. Projektbeskrivning, målgrupp, resultat, och resultatindikatorer samt effekter

3.1 Projektbeskrivning:

Projektet har omfattat fyra möten, tre mellan personalgrupper och det fjärde som hade fokus på de studerande.

Sunds och Birka Folkhögskolor tillsammans för en bärkraftig/hållbar värld

Det första mötet mellan personalgrupper (21 deltagare) ägde rum den 15-16 augusti i samevistet Ajvin Sijte i Vålådalsfjällen i Sverige. Ajvin Sijte och konsultföretaget Naturakademin präglas båda av djupa insikter av vad begreppet hållbar utveckling innebär och avsikten var att deltagarna efter de två dagarna skulle komma att omfatta och respektera de tankegodset.

48 % av kostnaderna för projektet las på detta möte.

Klimat, miljö & social hållbarhet

Det andra mötet bestod av 14 valfria workshops, föreläsningar och studiebesök under rubriken "Klimat, miljö & social hållbarhet" och skedde den 13-14 oktober på Birkas Folkhögskola med 24 deltagare från personalen från Sund och Birka. Dessutom skedde parallella workshops med 60 studerande från Birka folkhögskola under samma tema. Detta var en avvikelse från projektplaneringen som gav möjlighet för personalen att delta i aktiviteten.

14 % av kostnaderna för projektet las på detta möte. Den låga kostnaden berodde på att aktiviteterna till största delen genomfördes utan kostnader.

Baerekraftigt arbete

Under tiden 15 oktober 2011 till den 25 april 2012 bedrevs ett arbete för baerekraft på de båda skolorna. Skälet till den förhållandevis långa perioden utan möten berodde på internationella resor både på Sund och Birka, något som tagits hänsyn till i planeringen av projektet.

Under denna period installerades kompostanläggningar på båda skolorna samtidigt som källsorteringen uppgraderades. Information och diskussioner om matsvinn och naturresurser följde. Diskussioner bland annat med de studerande ledde till fler rättvis- och KRAV märkta produkter i matsalen. Under hösten invigdes en cykelpool på Birka, något som Sunds folkhögskola redan hade. Begagnade cyklar köptes in, på det sättet sparades resurser. Mottot var "recycla för hälsan och klimatet". En manual för ett långsiktigt hållbarhetsarbete på Birka arbetades fram.

Diskussioner om hållbarhet bland personal och studerande leder till ökad medvetenhet, bland annat diskuteras möjligheten att bedriva undervisning utomhus, t

ex i svenska och matte för att få ett naturligt förhållningssätt till och använda naturen som inspirationskälla.

Ekonomisk och kulturell hållbar utveckling

Den 25-26 april ägde det tredje personalmötet rum på Sunds Folkhögskola med 12 personal från Birka och 10 personal samt de studerande på Sund. Under mötets första dag diskuterades "perspektiv på utveckling och tillväxt som utvecklingens moder" samt en praktisk tillämpning av ekonomisk tillämpning under rubriken "Bankens roll i en hållbar ekonomi" och hur kan hållbar ekonomisk tillväxt omsättas i verksamheten på Sund och Birka? Kulturens betydelse för hållbar utveckling och bärare av budskapet var temat för påföljande dag.

15 % av kostnaderna för projektet las på detta möte

Budkavel för hållbar utveckling

Sista mötet ägde rum mellan studerandegrupperna den 23 maj vid Sandvika grensestation mellan Sverige och Norge. Det kom 37 studerande och 5 personal från Birka och 16 studerande inklusive två personal från Sunds Folkhögskole. Vid brasan diskuterades vad som är hållbar utveckling och hur vi alla kan påverka utvecklingen mot en mer rättvis värld präglad av solidaritet, ansvar och empati.

Budkavelns del av projektet var 7 %.

Planeringsmöten

Inom projekttiden har fem fysiska planeringsmöten genomförts samt ett antal telefonmöten. Kostnaderna för planeringsmöten har bestått av resekostnader samt arbetskostnader. De fysiska planeringsmöten har inträffat i tid när behov och möjlighet funnits. Tidpunkterna var den 10 och 14 augusti, den 28 oktober och den 30 november 2011. Telefonmöten via Skype genomfördes inför den tredje och fjärde träffen. Planläggning av fortsatt verksamhet och användning av resultat samt utvärdering och slutrapportering ägde rum den 12 juni 2012.

3.2 Målgrupp:

Målgrupperna för projektet har varit personalen på de båda skolorna samt för sista aktiviteten de studerande på de båda skolorna.

För Birka har 25 av 37 anställda deltagit samt 60 studerande under dagarna i oktober samt 37 studerande under aktiviteten den 23 maj. Sunds fhs har 9 av 26 personal deltagit samt 80 av 100 studerande

Konferensdeltagare samt besökare till Birka och Sund har nåtts av projektets praktiska tillämpning av hållbar utveckling i form av ökad källsortering, kompostering

och cykelpool samt ett ökat utbud av rättvisemärkta och KRAV-märkta livsmedel i skolornas matsalar.

En avvikelse från projektplanen har varit möjligheten att nå länsinnevånare via media. Att nå ut via pressen har varit svårt, däremot har länsinnevånare haft möjlighet att ta del av projektet via skolornas hemsidor och facebook.

3.3 Resultat och resultatindikatorer samt effekter:

Projektet har bidragit till ökad medvetenhet hos personal och studerande och har bidragit till att bärekraft finns på dagordning hos båda skolorna och fått större legitimitet bland personal och studerande. Sund har satt mål för bärekraft inför kommande läsår. Birka har utarbetat en manual för hållbarhet. Från och med läsåret 2012 ska hållbar utveckling ingå som ett moment i varje undervisningsgrupp på Birka Folkhögskola under 2011 och 2012 bildades en utvecklingsgrupp för personalen samt en tillvalsgrupp för de studerande med hållbarhetsfokus.

Under projektets gång installerade båda skolorna kompostmaskiner vilket har minskat andelen brännbart avfall. För Birka har andelen brännbart avfall minskat med 60 % vilket har reducerat kostnaden för avfallshanteringen med lika mycket. Ökad kunskap och medvetenhet har bidragit till minskat svinn av mat i matsal och kök och ökad källsortering i fler fraktioner. Arbetet fortsätter och målet är att minska den totala mängden förpackningar. Ökad medvetenhet har på båda skolorna lett till diskussioner om ekologiska och fairtrademärkta livsmedel vilket har ökat andelen sådana. Birka minskade sina korta transporter genom bildandet av en cykelpool. Diskussioner om hälsobefrämjande aktiviteter ledde till att promenader och andra sätt att röra sig infördes på programmet för flertalet undervisningsgrupper på Birka folkhögskola. Inför framtiden planeras ökat fokus på hälsobefrämjande aktiviteter. Jazzlinjen på Sund besökte Birka under vintern och tillsammans gav de en jazzkonsert och jazzworkshops. Ökat samarbete mellan linjerna planeras inför framtiden, t ex Afrikalinjen på Birka och Regnskogslinjen på Sund.

3.4 Övrigt

Förankring av projektet i den tänkta målgruppen är oerhört viktigt för att projektet skall lyckas. I utvärderingen har flertalet deltagare angivit att möten som ger tid för samtal och eftertanke ger stor kreativitet som leder till fruktbara idéer. Ett exempel på en sådan är att i ökande grad använda naturen som klassrum och att inhämta nya idéer om hur detta kan göras, att lära mer om utomhuspedagogik för vuxna för ökad bärekraft. En annan idé är att arrangera vandringar från kust till kust, "Santiago de Compostela" inom Nordens Gröna Bälte med folkbildande inslag om bärekraftig utveckling och attraktiv livsmiljö efter vägen som del i ett gränsregionalt mervärde.

4. Indikatorer

Notera att indikatorer både för A (Ekonomisk tillväxt) och B (Attraktiv livsmiljö) kan förekomma i ett projekt.	Antal enligt projekt - beslut	Resultat vid projekt -slut	Kommentarer
Antal kvinnor 15- 24 år som deltar i projektet.	108	90	Svårt att styra, alla som ville fick vara med oberoende av kön
Antal kvinnor yngre än 15 eller äldre än 24 år som deltar i projektet.	66	40	Antal kvinnor över 25 år
Antal män 15- 24 år som deltar i projektet.	85	60	Är män mindre intresserade av hållbar utveckling?
Antal män yngre än 15 eller äldre än 24 år som deltar i projektet.	56	36	
Resultat indikatorer			
(A) Antal formella gränshinder som projektet bidrar till att undanröja.			
(A) Antal undanröjda upplevda gränshinder.	2	2	Större språklig och kulturell förståelse
(B) Etablerade institutionella samarbeten.	1	1	Samarbete mellan Birka och Sund har etablerats

5. Projektets påverkan på de genomgående (horisontella) kriterierna

5.1 Gränsregionalt mervärde

Projektet har gett, främst den deltagande personalen, större kunskaper om kulturella likheter och olikheter. Mervärdet har bestått i att de båda folkhögskolorna har knutits närmare till varandra i det gemensamma arbetet för en hållbar utveckling. Ett långsiktigt arbete som genom projektet har fått möjligheter att komma igång och som planeras att fortsätta, i första hand ett samarbete mellan jazzlinjerna på de båda skolorna samt ett samarbete mellan Afrikalinjen på Birka och Regnskogslinjen på Sund.

5.2 Bättre miljö

Gemensamt har Sund och Birka sett över sin avfallshantering och installerat var sin kompostanläggning vilket har bidragit till minskat brännbart avfall och till en bättre källsortering vilket för Birkas del har minskat kostnaderna med 60 %. Birka och Sund har sett över sina korta transporter genom cykelpooler bestående av begagnade cyklar varvid både återanvändning, minskade koldioxidutsläpp och bättre hälsa (statistik finns ej) blev effekterna. De båda folkhögskolorna har fördjupat kunskaper om rättvis handel. Birka har startat en fairtrade affär som drivs av de studerande. Andelen KRAV-och rättvisemärkta livsmedel har ökat på båda skolorna. Rörelse och

motion har blivit en naturlig del av vardagen i flera kurser på Birka Folkhögskola i form av walktalk som finns på schemat. I svenska A har bärekraft arbetats in i kursplanen. På Birka har 25 av 37 personal har fått fördjupade kunskaper i klimat- och miljö och har uttryckt en större medvetenhet. På Sund har hela personalen, 26 deltagare, fått ökade kunskaper och fokus på bärekraft. Hållbar utveckling kommer successivt att bli en naturlig del av kursplanerna på båda skolorna.

5.3 Jämställdhet mellan kvinnor och män

Av personalen deltog från Birka 13 kvinnor och 15 män, från Sund deltog endast två kvinnor och 6 män, detta på grund av barnledigheter och låg kvinnoandel av de anställda. I alla aktiviteter eftersträvas jämställdhet såväl i antalet deltagare som av externt inhyrd personal. På de båda folkhögskolorna är det övervägande kvinnor bland de studerande.

5.4 Etnisk mångfald och integration

Speciellt i aktiviteten "Budkavlen" till gränsen den 23 maj som riktade sig till de studerande bjöds den grupp på nio personer som kommer från andra länder in. En speciell aktivitet inom hållbarhetsprojektet riktade sig till den gruppen för att få med dem i arbetet, (svenska 2).

6. Informationsinsatser och skyltning av projektet

På alla program, på byggnaderna och muntligt har vid varje aktivitet framhållits att projektet är ett interregprojekt med stöd från Europeiska regionala utvecklingsfonden samt IR midler. På hemsidor, facebooksidor och i alla presentationer har Interregprojektet presenterats. All personal och alla studerande på de båda skolorna har god kännedom om projektet.

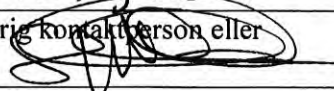
7. Underskrifter

Lägesrapporten ska alltid skickas in skriftligen tillsammans med ansökningarna om utbetalning. Den ska vara undertecknad av både svensk och norsk projektansvarig kontaktperson och/eller projektledaren².

Den svenska ansökan om utbetalning, inklusive lägesrapport ska skickas till
Länsstyrelsen Jämtlands län, Interreg Sverige-Norge
Nationella kontrollanten
831 86 Östersund.

Den norska ansökan om utbetalning, inklusive lägesrapport, ska skickas till det huvudsekretariat som handlagt ansökan.

Rapporten bör samtidigt E-postas (som skannat dokument inklusive namnteckningar) till förvaltande myndighet på adress interregrapport.jamtland@lansstyrelsen.se. Av meddelandet ska framgå vilket projekt som avses genom att markera typ av rapport (läges- eller slutrapport) samt rapportens ordningsnummer, projektnamn och diarienummer. (Andra versioner än den som skickats in skriftligen får aldrig skickas in via E-post). Rapporterna kan senare till sin helhet komma att läggas ut på Internet t.ex. i en projektbank.

Underskrift			
Undertecknad försäkrar att: uppgifter som lämnas i rapporten, inklusive bilagor/vedlägg, är riktiga och att eventuella kopior av han som bifogats rapporten stämmer överens med originalen.			
Samtidigt medges att: all personinformation som finns i rapporten får publiceras på Internet och i annat informationsmaterial. övrig information om att projektet fått stöd, om projektets aktiviteter, resultat, kostnader m.m. samt att delar av läges- och slutrapporter får publiceras på Internet och i annat informationsmaterial.			
Datum 19/6	Ort Ås	Datum 17/6	Sted Linderoøy
Organisation Birka folkhögskola		Organisasjon Sund folkehøgskole	
Svensk projektansvarig kontaktperson eller projektledaren ² 		Norsk prosjektansvarlig kontaktperson eller prosjektleder ² Tore Haltli	
Namnförtydligande Sanna Palomaa		Namnförtydligande TORE HALTLI	

Lägesrapporten ska alltid skickas in skriftligen tillsammans med ansökningarna om utbetalning. Den ska vara undertecknad av både svensk och norsk projektansvarig kontaktperson och/eller projektledaren².

Den svenska ansökan om utbetalning, inklusive lägesrapport ska skickas till
Länsstyrelsen Jämtlands län, Interreg Sverige-Norge
Nationella kontrollanten
831 86 Östersund.

Den norska ansökan om utbetalning, inklusive lägesrapport, ska skickas till det huvudsekretariat som handlagt ansökan.

Rapporten bör samtidigt E-postas (som skannat dokument inklusive namnteckningar) till förvaltande myndighet på adress interregrapport.jamtland@lansstyrelsen.se. Av meddelandet ska framgå vilket projekt som avses genom att markera typ av rapport (läges- eller slutrapport) samt rapportens ordningsnummer, projektnamn och diarienummer. (Andra versioner än den som skickats in skriftligen får aldrig skickas in via E-post). Rapporterna kan senare till sin helhet komma att läggas ut på Internet t.ex. i en projektbank.

Underskrift			
Undertecknad försäkrar att: uppgifter som lämnas i rapporten, inklusive bilagor/vedlägg, är riktiga och att eventuella kopior av handlingar som bifogats rapporten stämmer överens med originalen.			
Samtidigt medges att: all personinformation som finns i rapporten får publiceras på Internet och i annat informationsmaterial. övrig information om att projektet fått stöd, om projektets aktiviteter, resultat, kostnader m.m. samt att hela eller delar av läges- och slutrapporter får publiceras på Internet och i annat informationsmaterial.			
Datum 19/6	Ort Ås	Datum 17/6	Sted Linderøy
Organisation Birka folkhögskola		Organisasjon Sund folkehøgskole	
Svensk projektansvarig kontaktperson eller projektledaren ²		Norsk prosjektansvarlig kontaktperson eller prosjektleder ²	
Namnförtydligande Sanna Palomaa		Namnförtydligande TORE HALTLI	

² Under förutsättning att projektledaren har en formell rätt att företräda stödmottagarna avseende projektrapportering